

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA
CENTRUL DE ARMONIZARE A
LEGISLAȚIEI

str.31 August 1989, nr. 82
MD-2012, mun. Chișinău,
tel.: 0 22 820879, fax: 0 22 820883
www.justice.gov.md

DECLARAȚIE DE COMPATIBILITATE

În baza expertizei proiectului Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003, Legea nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier, Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007, Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007, Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24 octombrie 2008, Legea nr. 149 din 29 iunie 2012 a insolvenței), promovat suplimentar măsurilor programate prin Planul Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere pentru perioada 2017-2019 (PNAAA 2017-2019), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016

Având în vedere volumul, structura și complexitatea modificărilor, declarația de compatibilitate este configurată în funcție de obiectul de reglementare a fiecărei cărți a Codului civil supusă modificărilor și completărilor, precum și celelalte acte legislative de procedură, de punere în aplicare și sectoriale.

I. Cartea întâi „Dispoziții generale” din Codul civil și Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135-XVI din 14 iunie 2007) **transpune:**

- art. 7(2), art. 8, art. 9(2)-(3), art. 89, art. 90, art. 106, art. 108(1), art. 136(1), art. 137(2), 146(3), art. 151(3), art. 152 și art. 153 din *Directiva (UE) 2017/1132* a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 169 din 30 iunie 2017

- pct. 3.4 și pct. 3.5 din *Recomandarea Comisiei 2009/385/CE* din 30 aprilie 2009 de completare a Recomandărilor 2004/913/CE și 2005/162/CE în ceea ce privește regimul de remunerare a directorilor societăților cotate, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 120 din 5 mai 2009.

Obiectul proiectului

Proiectul național are drept scop modernizarea dreptului privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendințe europene și internaționale în materie, de a face legislația civilă mai exactă și mai previzibilă, de a reglementa mai bine drepturile personalității și limitele acestora, de a proteja mai bine valabilitatea contractelor, de a responsabiliza administratorii persoanelor juridice de drept privat etc. În ceea ce privește modificările și completările la Partea generală, Persoana juridică din Codul civil, acestea au drept obiect prevederile referitoare la noțiunea de persoană juridică, capacitatea de folosință și exercițiu a persoanei juridice, înregistrarea persoanei juridice și registrele de publicitate, obligațiile administratorului persoanei juridice și răspunderea acestuia, administratorul persoanei juridice, persoanele afiliate persoanei juridice, reorganizarea și lichidarea persoanei juridice, sucursala persoanei juridice, grupul de persoane juridice, instituția publică ca persoană juridică de drept public.

Proiectul de act normativ reglementează, în principal, următoarele aspecte relevante din punctul de vedere al transpunerii:

- Răspunderea solidară și individuală a persoanelor care au îndeplinit anumite acte în numele societății comerciale (art. 7 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Opozabilitatea față de terți (art. 8 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Acte îndeplinite de organele societății comerciale și de reprezentanți (art.9(2)-(3) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Repartizarea acțiunilor societăților comerciale supuse fuziunii (art. 89 și 90 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Conținutul proiectului de fuziune (art. 91(2), lit. a)-e) și g) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Răspunderea civilă față de acționari a membrilor organelor administrative sau de conducere ale societății comerciale aflate în fuziune (art. 106 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Condițiile privind nulitatea fuziunii (art. 108(1) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Repartizarea acțiunilor societăților comerciale supuse divizării (art. 136(1) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Conținutul proiectului de divizare (art. 137(2), lit. b) – g) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Aprobarea divizării de către adunarea generală (art. 139(1) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Limitele răspunderii societăților comerciale rezultate în urma divizării în fața creditorilor (art. 146(3) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Îndeplinirea unor formalități speciale pentru ca divizarea societății comerciale să fie opozabilă terților (art. 151(3) din Directiva (UE) 2017/1132);
- Răspunderea civilă față de acționari a membrilor organelor administrative sau de conducere ale societății comerciale divizate (art. 152 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Condițiile privind adoptarea normelor naționale privind nulitatea divizării (art. 153 din Directiva (UE) 2017/1132);
- Remunerarea și plățile compensatorii ale administratorului societății comerciale (pct. 3.4 și 3.5 din Recomandarea 2009/385/CE).

Evaluarea din perspectiva compatibilității cu Dreptul UE

Din perspectiva proiectului examinat, la nivelul Dreptului UE incident, prezintă relevanță directă *Directiva (UE) 2017/1132* a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale

dreptului societăților comerciale, care a intrat în vigoare la data de 20 iulie 2017 și care abrogă și codifică mai multe acte juridice UE din domeniul societăților comerciale:

1. A Șasea Directivă a Consiliului 82/891/CEE din 17 decembrie 1982 în temeiul articolului 54 alineatul (3) litera (g) din tratat, privind divizarea societăților comerciale pe acțiuni (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 378 din 31 decembrie 1982);
2. A unsprezecea Directivă a Consiliului 89/666/CEE din 21 decembrie 1989 privind publicitatea sucursalelor înființate într-un stat membru de anumite forme de societăți comerciale care intră sub incidența legislației unui alt stat (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 395 din 30 decembrie 1989);
3. Directiva 2005/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind fuziunile transfrontaliere ale societăților comerciale pe acțiuni (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 310 din 25 noiembrie 2005);
4. Directiva 2009/101/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 de coordonare, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților în statele membre, în înțelesul articolului 48 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociaților sau terților (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 258 din 1 octombrie 2009);
5. Directiva 2011/35/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind fuziunile societăților comerciale pe acțiuni (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 110 din 29 aprilie 2011);
6. Directiva 2012/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de coordonare, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, pentru protejarea intereselor asociaților sau terților, în ceea ce privește constituirea societăților comerciale pe acțiuni și menținerea și modificarea capitalului acestora (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 315 din 14 noiembrie 2012).

Potrivit Directivei (UE) 2017/1132, abrogarea și codificarea acestor acte juridice UE este necesară din motive de claritate și de raționalizare, având în vedere multiplele operațiuni de modificare substanțială ale acestora pe parcursul timpului. Prin urmare, se impune analiza prevederilor proiectului național în partea ce ține de normele aplicabile societăților comerciale în raport cu dispozițiile noului act UE - *Directiva (UE) 2017/1132*.

Directiva (UE) 2017/1132 se aplică societăților pe acțiuni, societăților cu răspundere limitată și societăților în comandită și are drept obiectiv instituirea unor măsuri referitoare la:

- coordonarea, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociaților sau terților, în ceea ce privește constituirea societăților comerciale pe acțiuni și menținerea și modificarea capitalului acestora: constituirea și nulitatea societății comerciale și validitatea obligațiilor asumate, constituirea unei societăți comerciale pe acțiuni, nulitatea societăților comerciale pe acțiuni și validitatea obligațiilor, cerințele de capital, cerințele în ceea ce privește capitalul social, norme privind distribuirea, norme privind achiziționarea propriilor acțiuni, norme privind majorarea sau reducerea de capital;

- coordonarea, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociaților sau terților, privind publicitatea, validitatea obligațiilor și nulitatea societăților comerciale pe acțiuni sau ale altor societăți comerciale cu răspundere limitată; dispoziții generale privind publicitatea;

- cerințele privind publicitatea sucursalelor înființate într-un stat membru de anumite forme de societăți comerciale care intră sub incidența legislației unui alt stat: norme de publicitate aplicabile sucursalelor societăților comerciale din alte state membre, norme de publicitate aplicabile sucursalelor societăților comerciale din țări terțe;

- fuziunile societăților comerciale pe acțiuni: dispoziții generale privind fuziunile, fuziunea prin absorbție, fuziunea prin constituirea unei societăți comerciale, absorbția unei societăți comerciale de către o altă societate comercială care deține cel puțin 90 % din acțiunile sale, alte operațiuni asimilate fuziunii;

- fuziunile transfrontaliere ale societăților comerciale pe acțiuni;

- divizarea societăților comerciale pe acțiuni: dispoziții generale privind divizarea, divizarea prin absorbție, divizarea prin constituirea de noi societăți comerciale, divizarea sub controlul unei autorități judecătorești, alte operațiuni asimilate divizărilor.

Trebuie să menționăm că Directiva (UE) 2017/1132 nu a suferit modificări de substanță cu ocazia abrogării Directivelor 82/891/CEE, 2009/101/CE și 2011/35/UE, care au făcut obiectul transunerii inițiale în proiectul național examinat anterior de Centru, fiind operate doar modificări de ordin tehnic și redacțional (renumerotarea și sistematizarea reglementărilor pentru a fi încorporate în cuprinsul Directivei (UE) 2017/1132).

Remarcăm că transpunerea și implementarea Directivelor 82/891/CEE, 2009/101/CE și 2011/35/UE este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din Anexa II la Capitolul 3 din Titlul IV, „Dreptul societăților comerciale, contabilitate și audit și guvernanta corporativă” al Acordului de asociere, având un termen de transpunere de 2 ani de la data intrării în vigoare a Acordului, termen care a fost depășit.

Menționăm că, Directiva 2009/101/CE, abrogată prin Directiva (UE) 2017/1134, urma să fie transpusă în legislația națională prin proiectul Legii pentru modificarea unor acte legislative (Legea nr. 135-XVI din 14 iunie 2007 privind societățile cu răspundere limitată și Legea nr. 220 – XVI din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali), care figura la pct. 28 din Planul Național de Armonizare a Legislației pentru anul 2012, proiect, care, nu a fost prezentat Centrului pentru efectuarea expertizei de compatibilitate. De asemenea, implementarea art. 2 și 3 din Directiva 2009/101/CE (art. 14 și 16 din Directiva (UE) 2017/1134) este prevăzută în pct. 28 din Capitolul 3 „Dreptul societăților comerciale, contabilitate și audit și Guvernanta corporativă” al Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere pentru perioada 2017-2019 (PNAAA 2017-2019), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016, termenul de realizare fiind Trimestrul II, 2017.

În acest context, atragem atenția asupra necesității corelării acestor inițiative de amendare cu dispozițiile art. 30, alin. (1) și (3) din Directiva 2015/849/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului,

de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei, care stabilesc obligația statelor de a impune entităților corporative și altor entități juridice înregistrate cerința de solicitare, obținere și deținere a informațiilor adecvate, corecte și actualizate cu privire la beneficiarul lor real, inclusiv detaliile intereselor generatoare de beneficii deținute, precum și obligația de a păstra informațiile menționate într-un registru comercial, un registru al societăților, astfel cum sunt menționate la art. 16 din Directiva (UE) 2017/1134 sau un registru public.

De asemenea, Directiva 82/891/CEE și Directiva 2011/35/UE, abrogate prin Directiva (UE) 2017/1134, urmau să fie transpuse în legislația națională prin proiectul Legii privind modificarea și completarea Legii nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile de acțiuni, proiect inclus în pct. 1 din Planul Național de Armonizare a Legislației pentru anul 2015, proiect care, însă, nu a fost prezentat Centrului pentru efectuarea expertizei de compatibilitate. Totodată, aceste acte UE figurează în pct. 30 din Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere pentru perioada 2017-2019 (PNAAA 2017-2019), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016, cu termen de realizare – septembrie 2017 și urmează a fi transpuse prin proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul Civil al RM, Legea nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni).

Un alt act UE, abrogat prin Directiva (UE) 2017/1134 – Directiva 2012/30/UE, la fel, este inclus la pct. 30 din PNAAA 2017-2019 și urmează a fi transpus prin proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni (obligația transpunerii și implementării acestui act UE rezultă din Anexa II la Capitolul 3 din Titlul IV al Acordului de Asociere, având un termen de transpunere de 2 ani de la data intrării în vigoare a Acordului, termen care a fost depășit). Directiva 89/666/CEE care, la fel, este abrogată prin Directiva 2012/30/UE este inclusă și ea în Anexa II la Capitolul 3 din Titlul IV al Acordului de Asociere cu termenul de transpunere depășit (urma să fie transpusă în 2016). În ceea ce privește Directiva 2005/56/CE, abrogată și ea prin Directiva 2012/30/UE, aceasta se aplică fuziunilor de societăți comerciale pe acțiuni constituite în conformitate cu dreptul unui stat membru și care își au sediul social, administrația centrală sau sediul principal în interiorul UE, cu condiția ca cel puțin două dintre ele să fie reglementate de dreptul unor state membre diferite (doar statele membre și cele care intră în Spațiul Economic European) și, prin urmare, nu poate fi transpusă în legislația Republicii Moldova.

La nivel național nu există un cadru legal în vigoare care ar asigura transpunerea integrală a Directivei (UE) 2017/1132, proiectul național fiind exercițiul primar de transpunere a acesteia.

Totodată, anumite elemente ale prevederilor Directivei(UE) 2017/1132 se regăsesc, la nivelul legislației naționale de profil, după cum urmează:

Măsuri naționale de transpunere existente:

1. Normele privind publicitatea și registrul societăților comerciale: *art. 14* (setul minim de acte și informații supuse publicității obligatorii), *art. 15* (publicitatea obligatorie a modificărilor survenite în documentele și informațiile indicate la art. 14), *art. 16* (publicarea în registrul societăților comerciale), *art. 19* (accesul și furnizarea informațiilor incluse în registrul societăților comerciale), *art. 20* (informații privind deschiderea și încetarea oricărei proceduri de dizolvare sau de insolvență a societății comerciale și privind radierea societății comerciale din registru), *art. 21* (limba de furnizare a documentelor și informațiilor din registru) și *art. 27* (persoanele responsabile pentru îndeplinirea formalităților de publicitate) se regăsesc în Legea nr.

220 din 19 octombrie 2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali (art. 16, art. 32, art. 33, art. 34, art. 34¹ și art. 35), precum și în Codul civil în redacție actuală (art. 63 și 64);

2. Normele privind nulitatea societăților comerciale pe acțiuni și validitatea obligațiilor: *art. 9(1)* (competențele societății comerciale), *art. 10* (forma autentică), *art. 11* (condițiile în care poate fi prevăzută nulitatea unei societăți comerciale) și *art. 13* (efectele nulității societății comerciale) se regăsesc în Codul civil în redacția actuală (art. 60, art. 107, art. 110 și art. 111);

3. Norme privind fuziunea societăților comerciale: *art. 89(1)* și *90(2)* (definiția fuziunii prin absorbție și a fuziunii prin constituirea unei noi societăți comerciale), *art. 91(1)-(2), lit. a)* (conținutul proiectului de fuziune), *art. 92* (publicarea proiectului de fuziune), *art. 93* (aprobarea adunării generale a fuziunii), *art. 99* (protecția intereselor creditorilor societăților comerciale care fuzionează), *art. 103* (data de la care fuziunea produce efecte), *art. 104* (formalitățile de publicitate), *art. 105* (efectele fuziunii), *art. 106* (răspunderea civilă față de acționarii societății comerciale absorbite a membrilor organelor administrative sau de conducere ale societății comerciale în cauză) și *art. 109* (fuziunea prin constituirea unei noi societăți comerciale) se regăsesc în Codul civil în redacție actuală (art. 73, art. 74(1) art. 72, art. 75, art. 72, art. 76 – 78), Legea Nr. 1134/1997 (art. 94(4)-(5), art. 93, art. 94(8), art. 74), precum și în Legea 220/2007 menționată *supra* (art. 20 – 22);

4. Norme privind divizarea societăților pe acțiuni: *art. 136* și *155* (definiția divizării prin absorbție și a divizării prin constituirea a unei noi societăți comerciale), *art. 82(1)-(2), lit. a)-c)* (conținutul proiectului de divizare), *art. 138* (publicarea proiectului de divizare), *art. 146(2)* (protecția intereselor creditorilor societăților comerciale implicate în divizare), *art. 149* (data de la care divizarea produce efecte), art. 150 (formalitățile de publicitate) și *art. 151* (efectele divizării) se regăsesc în Codul civil în redacție actuală (art. 79, art. 80(2), lit. a)-c), art. 72, art. 83, art. 84), Legea 220/2007 (art. 20 – 22), precum și în Legea 1134/1997 (art. 95).

În ceea ce privește transpunerea Directivei (UE) 2017/1132 în proiectul național, acesta a asigurat o transpunere parțială a acesteia, preluând normele UE referitoare la: răspunderea solidară și individuală a persoanelor care au îndeplinit anumite acte în numele societății comerciale, opozabilitatea față de terți, acte îndeplinite de organele societății comerciale și de reprezentanți, repartizarea acțiunilor societăților comerciale supuse fuziunii, conținutul proiectului de fuziune și divizare, răspunderea civilă față de acționari a membrilor organelor administrative sau de conducere ale societății comerciale aflate în fuziune, condițiile privind nulitatea fuziunii, repartizarea acțiunilor societăților comerciale supuse divizării, aprobarea divizării de către adunarea generală, limitele răspunderii societăților comerciale rezultate în urma divizării în fața creditorilor, îndeplinirea unor formalități speciale pentru ca divizarea societății comerciale să fie opozabilă terților, răspunderea civilă față de acționari a membrilor organelor administrative sau de conducere ale societății comerciale divizate, condițiile privind nulitatea divizării.

În același timp, în urma analizei prevederilor proiectului național în raport cu normele Directivei (UE) 2017/1132 și ținând cont de obiectul și scopul urmărit de acesta, constatăm că nu au fost preluate mai multe prevederi substanțiale din actul UE menționat, prin urmare, fiind constatată nerealizarea deplină a obiectivelor urmărite de actul UE.

Observații privind compatibilitatea proiectului național cu Directiva (UE) 2017/1132

Astfel, în ceea ce privește normele privind publicitatea și registrul societăților comerciale din Directiva (UE) 2017/1132, nu au fost transpuse următoarele prevederi: *art. 18* care stabilește obligația de a pune la dispoziția publicului copiile în format electronic ale actelor și informațiilor supuse publicității, obligatorii în format standard de mesaj și accesibilitatea lor prin mijloace electronice; *art. 26* care stabilește conținutul scrisorilor și notelor de comandă, precum și cerința ca orice *site* internet al unei societăți comerciale să furnizeze cel puțin informațiile specificate, precum și, după caz, informațiile privind capitalul subscris și vărsat.

Cu referire la dispozițiile Directivei (UE) 2017/1132 care reglementează fuziunea societăților comerciale, nu au fost transpuse prevederile: *art. 95* privind obligația întocmirii unui raport scris detaliat cu privire la proiectul de fuziune și precizînd fundamentul juridic și economic al proiectului, în special cu privire la rata de schimb a acțiunilor; *art. 96* care stabilește obligația examinării proiectului de fuziune și întocmirea unui raport scris către acționari de experți, care acționează în numele societăților comerciale care fuzionează, dar independent de acestea și care fie sunt desemnați sau agreeți de către o autoritate administrativă sau judecătorească, fie sunt independenți, dacă desemnarea se face de către o autoritate judecătorească sau administrativă, la solicitarea comună a societăților comerciale respective; *art. 96(4)* care stabilește formalități simplificate privind examinarea proiectului de fuziune și întocmirea raportului de expertiză; *art. 97* care stabilește obligația asigurării dreptului acționarilor de a consulta documentele specificate la sediul social cu cel puțin o lună înainte de data adunării generale, care urmează să se pronunțe asupra proiectului de fuziune; *art. 102* care stabilește obligația întocmirii și certificării în forma legală adecvată (autentică) a proceselor-verbale ale adunărilor generale care decid asupra fuziunii și, dacă este cazul, a contractului de fuziune încheiat ca urmare a acestor adunări generale; *art. 105(2)* care se referă la efectele fuziunii și potrivit căruia nici o acțiune la societatea comercială absorbantă nu este schimbată pentru o acțiune la societatea comercială absorbită deținută de către societatea comercială absorbantă, direct sau prin intermediul unei persoane acționând în nume propriu, dar în contul societății comerciale sau de către societatea comercială absorbită, direct sau prin intermediul unei persoane acționând în nume propriu, dar în contul societății comerciale; *art. 107* care stabilește răspunderea civilă a experților însărcinați cu întocmirea raportului în numele societății comerciale absorbite; *art. 110 – 115* care stabilesc dispoziții speciale simplificate în cazul absorbției unei societăți comerciale de către o altă societate comercială care deține cel puțin 90 % din acțiunile sale.

În partea ce ține de normele aplicabile divizării societăților pe acțiuni din Directiva (UE) 2017/1132, nu au fost transpuse următoarele prevederi: *art. 137(3)* care stabilește modalitatea de repartizare a unui element de activ sau pasiv care nu este alocat în proiectul de divizare și dacă interpretarea proiectului nu permite luarea unei decizii privind repartizarea acestora; *art. 141* privind obligația întocmirii unui raport scris detaliat cu privire la proiectul de divizare și precizînd temeiul juridic și economic al proiectului, în special al ratei de schimb a acțiunilor și al criteriului de alocare a acțiunilor; *art. 142* care stabilește obligația examinării proiectului de divizare și întocmirea unui raport scris către acționari de experți care acționează în numele societăților comerciale implicate în divizare, dar independent de acestea și care fie sunt desemnați sau agreeți de către o autoritate administrativă sau judecătorească, fie sunt independenți, dacă desemnarea se face de către o autoritate judecătorească sau administrativă, la solicitarea comună a societăților comerciale respective; *art. 143* care stabilește obligația asigurării dreptului acționarilor de a consulta documentele specificate la sediul social cu cel puțin o lună înainte de data adunării generale care urmează să se pronunțe asupra proiectului de fuziune; *art. 144* care stabilește formalități simplificate privind examinarea proiectului de divizare și întocmirea raportului de expertiză; *art. 149* care stabilește obligația întocmirii și certificării în forma legală adecvată (autentică) a proceselor-verbale ale adunărilor generale care decid asupra divizării și, dacă este cazul, a contractului de divizare încheiat ca urmare a

acestor adunări generale; *art. 154* care stabilește excepțiile de la aprobarea divizării de către adunarea generală a societății comerciale divizate în cazurile specificate.

În acest context, avînd în vedere obiectivul Acordului de Asociere cu UE de a asigura convergența deplină a legislației naționale din domeniul societăților comerciale cu legislația UE, urmează a fi realizată o analiză suplimentară în privința elementelor netranspuse și a modalității de reflectare ale acestora în legislația națională.

Pentru completarea și îmbunătățirea proiectului, o atenție deosebită se va acorda următoarelor aspecte privind: *raportul detaliat al organului de administrare sau de conducere privind proiectul fuziunea sau divizare* (art. 95, 141 din Directiva (UE) 2017/1132); *examinarea propunerii de fuziune sau divizare de către experți* (art. 96, 142 din Directiva (UE) 2017/1132); *excepțiile și formalitățile simplificate privind rapoartele și analiza/expertiza proiectului de fuziune* (art. 95(3), 96 (4), 110-115, 144, 154 din Directiva (UE) 2017/1132).

În această ordine de idei, proiectul, la pct. 40 pentru completarea art. 74 cu alin 2 lit. h) și pct. 45 pentru completarea art. 80 cu alin. 2 lit. e2) din Codul Civil, transpune condiția includerii în conținutul proiectului de fuziune sau divizare a oricărui avantaj special acordat experților, în conformitate cu art. 91 (g) și art. 137 (g), fără a prelua condiția obligativității examinării propunerii de fuziune și divizare de către experți.

De asemenea, la pct. 35 din proiect pentru completarea art. 69 din Codul Civil, la alin. 6 și 7, urmează a fi uniformizată terminologia cu utilizarea acelorași termeni de ”fuziune” și ”dezmembrare”.

Un alt act UE care prezintă relevanță din perspectiva proiectului examinateste *Recomandarea Comisiei 2009/385/CE* din 30 aprilie 2009 de completare a Recomandărilor 2004/913/CE și 2005/162/CE în ceea ce privește regimul de remunerare a directorilor societăților cotate și care este un act european fără caracter obligatoriu, făcînd parte din așa numitul *soft law*. Recomandarea 2009/385/CE se referă la definirea noțiunilor „componente variabile ale remunerării” și „plăți compensatorii la încetarea contractului”, politica de remunerare (structura politicii de remunerare, remunerarea bazată pe acțiuni, transparența politicii de remunerare, votul acționarilor) și comitetul de remunerare (înființare și componență, rolul acestuia, modul de funcționare). Raportat la obiectul de reglementare al proiectului național, prevederile acestui act UE prezintă relevanță, întrucît aceasta contribuie la implementarea corectă a normelor UE în domeniu și în măsura în care autorii proiectului au decis să preia anumite dispoziții ale acestuia referitoare la prevederile contractuale care oferă posibilitatea revendicării de către societatea comercială a componentelor variabile ale remunerării de la directorii executivi, precum și neplata plăților compensatorii la încetarea relațiilor contractuale cu directorii executivi, din motivul rezultatelor necorespunzătoare ale activității acestora.

Observații privind compatibilitatea proiectului național cu Recomandarea Comisiei 2009/385/CE

În contextul transpunerii aspectelor menționate mai sus, recomandăm completarea proiectului și preluarea criteriilor generale privind structura politicii de remunerare a administratorilor, prevăzute la pct. 3.1 și 3.2, în special privind componentele variabile și non-variabile de remunerare, necesitatea stabilirii unor limite pentru componentele variabile și a suficienței componentelor non-variabile. De asemenea, recomandăm stabilirea unei condiții generale privind transparența politicii de remunerare a administratorilor, prevăzute la pct. 5 din Recomandarea Comisiei, care ar putea fi detaliată ulterior în actele speciale ce reglementează domeniul societăților comerciale.

Suplimentar celor menționate mai sus, remarcăm că proiectul național modifică conținutul art. 101 și 102 din Codul civil prin introducerea noțiunii de „sucursală”, noțiune preluată din art. 203, pct. 7 al Acordului de asociere, abordare care este esențială pentru clarificarea regimului juridic al sucursalelor în Republica Moldova și instituirea unui concept unic în acest sens, or, la etapa actuală în legislația națională sectorială privind societățile comerciale există diferențe și contradicții la acest capitol. Astfel, potrivit legislației UE filiala dispune de personalitate juridică, iar sucursala este doar un punct de lucru fără personalitate juridică, în timp ce legislația națională conferă statut de persoană juridică atât filialelor, cât și reprezentanțelor (sucursale), ceea ce determină o abordare diferită în ceea ce privește regimurile juridice aplicabile acestor forme de societăți comerciale. Totodată, nu este clară opțiunea autorilor proiectului național în ceea ce privește noțiunea de „filială”, care la fel, este definită la art. 203 din Acordul de asociere (pct. 6), însă nu a fost preluată în proiect. Astfel, pentru asigurarea certitudinii juridice și pentru o abordare conceptuală unică în ceea ce privește diferența dintre sucursale și filiale, apreciem necesară preluarea și introducerea noțiunii de „filială” în Codul civil. Remarcăm că, aceste noțiuni au fost definite, la nivelul legislației naționale de profil, în Proiectul Legii privind activitatea băncilor și supravegherea prudențială a societăților de investiții (proiect supus expertizei de compatibilitate a Centrului de Armonizare), fiind preluate de la art. 203, pct. 6 și 7 al Acordului de Asociere.

II. Cartea a treia, „Obligațiile” și Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova

Proiectul Legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, Legea nr. 1125-XV din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova) **transpune:**

- Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 304 din 22 noiembrie 2011;

- Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L95 din 21 aprilie 1993;

- Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L171 din 07 iulie 1999;

- Anexa I și II la Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L326 11 decembrie 2015;

- Secțiunea 1 din Directiva (UE) 2016/943 a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 15 iunie 2016.

Obiectul proiectului

Proiectul modificărilor și completărilor Cărții a 3-a „Obligațiile” a Codului Civil are drept scop codificarea cadrului legislativ național în domeniul protecției consumatorilor, prin integrarea în Codul Civil a prevederilor legislative existente *armonizate cu* *acquis-ul* UE, în speță a celor din Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor și din Legea nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, cu abrogarea ulterioară a acestora. Acestea, la rîndul lor, au fost completate cu norme speciale ce vizează condițiile de valabilitate pentru toate categoriile de contracte, în care o parte contractantă o constituie consumatorii.

Proiectul de act normativ reglementează, în principal, următoarele aspecte relevante din punctul de vedere al transunerii:

- Termenul executării obligației în contractele cu consumatorii (art. 17 din Directiva 2011/83/UE);
- Cerințe în materie de informare în cazul contractelor, altele decît contractele negociate în afara spațiilor comerciale și contractele la distanță (art. 5 din Directiva 2011/83/UE);
- Cerințe de conținut al informațiilor în cazul contractelor la distanță și celor negociate în afara spațiilor comerciale (art. 6 din Directiva 2011/83/UE);
- Cerințe de formă față de informații în cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale (art. 7 din Directiva 2011/83/UE);
- Cerințe de formă față de informații în cazul contractelor la distanță (art. 8 din Directiva 2011/83/UE);
- Domeniul de aplicare (art. 3 din Directiva 2011/83/UE);
- Dreptul de revocare a contractului la distanță sau a contractului negociat în afara spațiului commercial și termenul de revocare (art. 9 din Directiva 2011/83/UE);
- Omisiunea informațiilor privind dreptul de revocare (art. 10 din Directiva 2011/83/UE);
- Exercițarea dreptului de revocare (art. 11 din Directiva 2011/83/UE);
- Dispoziții speciale privind obligațiile profesionistului în cazul revocării (art. 13 din Directiva 2011/83/UE);
- Obligațiile consumatorului în cazul revocării contractului (art. 14 din Directiva 2011/83/UE);
- Excepții asupra dreptului de revocare (art. 16 din Directiva 2011/83/UE);
- Predarea bunului către consumator și rezoluțiunea (art. 18 din Directiva 2011/83/UE);
- Trecerea riscului (art. 20 din Directiva 2011/83/UE);
- Instrucțiuni privind exercițarea dreptului de revocare a contractului la distanță sau a contractului negociat în afara spațiului commercial (Anexa I la Directiva 2011/83/UE);
- Clauzele care nu au fost negociate individual și invocarea clauzelor care nu au fost negociate individual (art. 3 din Directiva 93/13/CEE);
- Obligația de transparență privind clauzele care nu au fost negociate individual (art. 5 din Directiva 93/13/CEE);
- Factorii pentru evaluarea caracterului abuziv (art. 4 din Directiva 93/13/CEE);
- Nulitatea de protecție (art. 6 din Directiva 93/13/CEE);
- Clauzele considerate abuzive (art. Anexa la Directiva 93/13/CEE);
- Efectele neexecutării obligațiilor (art. 3 din Directiva 1999/44/CE);

- Conformitatea cu contractul (art. 2 din Directiva 1999/44/CE);
- Dreptul de regres față de vânzătorii profesioniști anteriori din lanțul de distribuție a bunului pentru consum (art. 4 din Directiva 1999/44/CE);
- Termenele de descoperire a viciului și de notificare a acestuia (art. 5 din Directiva 1999/44/CE);
- Garanția comercială (art. 6 din Directiva 1999/44/CE);
- Formularele standard de informații pentru contractele privind pachete de servicii de călătorie (Anexa I, Partea A și B la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul în care organizatorul transmite date unui alt profesionist (Anexa I, Partea C la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat este un transportator care vinde un bilet dus-întors (Anexa II, Partea A la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat este un profesionist altul decât un transportator care vinde un bilet dus-întors (Anexa II, Partea B la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul serviciilor de călătorie asociate în cazul în care contractele sunt încheiate în prezența fizică simultană a profesionistului (altul decât un transportator care vinde un bilet dus-întors) și a călătorului (Anexa II, Partea C la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat este un transportator care vinde un bilet dus-întors (Anexa II, Partea D la Directiva (UE) 2015/2302);
- Formular standard de informații în cazul în care profesionistul care facilitează online un serviciu de călătorie asociat este un profesionist altul decât un transportator care vinde un bilet dus-întors (Anexa II, Partea E la Directiva (UE) 2015/2302);
- Răspunderea pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale (art. 2 din Directiva (UE) 2016/943);
- Dobândirea, utilizarea și divulgarea legală de secrete comerciale (art. 3 din Directiva (UE) 2016/943);
- Dobândirea, utilizarea și divulgarea ilegală de secrete comerciale (art. 4 din Directiva (UE) 2016/943);
- Excluderea mijloacelor juridice de apărare (art. 5 din Directiva (UE) 2016/943);
- Mijloacele juridice de apărare corective ale deținătorului secretului comercial (art. 6 din Directiva (UE) 2016/943);
- Condițiile de aplicare a mijloacelor juridice de apărare, garanții și mijloace alternative (art. 7 din Directiva (UE) 2016/943).

Evaluarea din perspectiva compatibilității cu dreptul UE

Din perspectiva proiectului examinat, la nivelul Dreptului UE, prezintă relevanță directă *Directiva 2011/83/UE* a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului.

Directiva 2011/83/UE reprezintă actul juridic de bază al UE în domeniul drepturilor consumatorilor și fixează normele generale cu privire la instituirea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, stabilind norme speciale cu privire la contractele dintre consumatori și comercianți, precum cerințele în materie de informare pentru alte contracte decât cele negociate în afara spațiilor comerciale și contractele la distanță,

condițiile de formă, informațiile destinate consumatorilor și dreptul de retragere din contractele la distanță și cele negociate în afara spațiilor comerciale și alte drepturi ale consumatorilor.

Directiva 2011/83/UE a constituit obiect al transpunerii în legislația națională prin Legea nr. 8 din 26 februarie 2016 privind drepturile consumatorilor la încheierea contractelor, supusă expertizei de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației în anul 2015 și care, după intrarea în vigoare a prezentului proiect, va fi abrogată. Raportat la obiectul specific de reglementare al proiectului național, acesta asigură o preluare fidelă la nivelul legislației naționale a normelor Directivei 2011/83/UE, care vizează drepturile consumatorilor la încheierea contractelor.

Implementarea Directivei 2011/83/UE este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din Anexa IV la Capitolul V „Protecția consumatorilor” din Titlul IV al Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, termenul de implementare a Directivei 97/7/CE, abrogată prin Directiva 2011/83/UE, fiind anul 2018.

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii stabilește cerințe speciale cu privire la clauzele abuzive în contractele încheiate între profesioniști și un consumator.

Directiva 93/13/CEE a constituit obiect al transpunerii în legislația națională prin Legea nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii și care a fost supusă expertizei de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației în anul 2011, iar o dată cu intrarea în vigoare a proiectului expertizat, Legea 256/2011 va fi abrogată.

Implementarea Directivei 93/13/CEE este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din Anexa IV la Capitolul V „Protecția consumatorilor” din Titlul IV al Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, termenul de implementare, fiind anul 2018.

În ceea ce privește transpunerea sa, proiectul național a asigurat o transpunere completă a prevederilor actului UE, preluând în totalitate normele cu privire la clauzele abuzive, indicate *supra*.

Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe stabilește anumite aspecte ale vânzării bunurilor de consum și garanțiile conexe, pentru asigurarea unui nivel minim uniform al protecției drepturilor consumatorilor, în special privind conformitatea cu contractul, drepturile consumatorilor în cazul neconformităților existente, acțiunea în regres, termenele și garanțiile.

La nivel național, Directiva 1999/44/CE a fost transpusă în Legea nr. 105-XV din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor (prin Legea de modificare și completare nr.187 din 22.07.2016, supusă expertizei de compatibilitate a Centrului în anul 2015), proiectul național reprezentând un exercițiu de continuitate a armonizării legislației în domeniu, având drept scop ajustarea legislației primare, în speță a Codului Civil, în domeniul contractelor și a drepturilor consumatorilor, cu dispozițiile dreptului UE în domeniu.

Implementarea Directivei 1999/44/CE este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din Anexa IV la Capitolul V „Protecția consumatorilor” din Titlul IV al

Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, termenul de implementare fiind anul 2018.

În ceea ce privește transpunerea sa, proiectul național a asigurat o transpunere corespunzătoare a prevederilor actului UE, preluând în totalitate normele cu privire la drepturile consumatorilor la încheierea contractelor de vânzare a bunurilor de consum și garanții conexe, indicate *supra*.

Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului stabilește norme care să asigure un nivel ridicat de protecție a consumatorilor în cazul contractelor încheiate între consumatori și profesioniști privind pachetele de servicii de călători și serviciile de călătorie asociate. Astfel, actul UE instituie prevederi cu privire la obligațiile de informare și conținutul contractului privind pachetele de servicii de călătorie, modificarea contractului privind pachetele de servicii de călătorie înainte de începerea executării pachetului, protecția în caz de insolvență, serviciile de călătorie asociate, precum și formularele de informații standard ce urmează a fi respectate.

La nivel național, prevederile UE cu privire la pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate instituite prin Directiva 90/314/CEE, abrogată și substituită prin Directiva (UE) 2015/2302, se regăsesc deja în Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, fiind transpuse prin Legea nr. 200/2016 de modificare și completare a Codului Civil, care a fost supusă expertizei de compatibilitate a Centrului de Armonizare a Legislației în anul 2014. În acest context, proiectul național vine să completeze cadrul legislativ național, în special în Legea 1125/2002 cu prevederile UE referitoare la formularele de informații standard ce urmează a fi respectate, astfel cum sunt inserate în Anexa I și II la Directiva (UE) 2015/2302 (prevederi care nu au fost transpuse anterior).

Menționăm că, implementarea Directivei (UE) 2015/2302 este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din Anexa IV la Capitolul V „Protecția consumatorilor” din Titlul IV al Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, termenul de implementare pentru Directiva 90/314/CEE, abrogată prin Directiva (UE) 2015/2302, fiind anul 2017.

Directiva (UE) 2016/943 a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale stabilește norme materiale și procedurale cu privire la dobândirea, utilizarea și divulgarea de secrete materiale, măsurile, proceduri și acțiuni reparatorii, măsuri provizorii și asiguratorii, dar și norme cu privire la măsurile ce rezultă dintr-o acțiune de fond.

La nivel național nu există un cadru legal în vigoare care ar asigura transpunerea integrală a Directivei (UE) 2016/943.

În ceea ce privește transpunerea sa, menționăm cu titlu general că, proiectul național urmărește o transpunere completă a normelor materiale din Directiva (UE) 2016/943, în special cele din Secțiunea 1, acesta asigurând preluarea completă a normelor UE cu privire la răspunderea pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale și condițiile de aplicare a mijloacelor juridice de apărare, garanții și mijloace alternative, indicate *supra*. Cu referire la normele procedurale din Directiva (UE)

2016/943, în speță cele cu privire la termenul de prescripție, păstrarea confidențialității pe parcursul procesului, aplicarea măsurilor provizorii și asiguratorii, precum și cele cu privire la publicarea hotărârilor judecătorești, menționăm că acestea se regăsesc în dispozițiile Titlului II din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003.

III. Cartea a patra „Moștenirea” din Codul Civil și Codul de procedură civilă nr. 225 din 30 mai 2003

Proiectul de modificare și completare a unor acte legislative (Codul Civil nr. 1107 din 6 iunie 2002 și Codul de procedură civilă nr. 225 din 30 mai 2003) **transpune Capitolul II (art. 4-7, art. 9-10 și art. 12) și Capitolul VI din Regulamentul (UE) nr. 650/2012** al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din 27 iulie 2012.

Obiectul proiectului

Proiectul de modificare și completare a unor acte legislative are drept scop revizuirea cadrului juridic primar în domeniul dreptului succesoral, în vederea actualizării și ajustării acestuia la legislația UE în domeniu și anume la prevederile Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

Proiectul de modificare și completare a Codului Civil asigură transpunerea Regulamentului (UE) nr. 650/2012, în partea ce ține de certificatul de moștenitor și anume: informațiile care trebuie să le conțină o cerere de eliberare a certificatului de moștenitor legal; termenul și condițiile de eliberare a unui certificat de moștenitor; efectele certificatului de moștenitor; rectificarea, modificarea sau retragerea certificatului; căile de atac în vederea contestării actelor notariului și suspendarea efectelor certificatului.

Proiectul de modificare și completare a Codului de Procedură Civilă asigură transpunerea Regulamentului (UE) nr. 650/2012, în partea ce ține de competența instanțelor judecătorești: acordul de alegere a forului, declinarea competenței în cazul în care s-a optat pentru o lege; competența în cazul în care s-a optat pentru o lege; competența întemeiată pe înfățișare; competența subsidiară și limitarea procedurilor.

Proiectul de act normativ reglementează, în principal, următoarele aspecte relevante din punctul de vedere al transunerii:

- Competența generală a instanței de judecată, acordul de alegere a forului, declinarea competenței în cazul în care s-a optat pentru o lege; competența în cazul în care s-a optat pentru o lege; competența întemeiată pe înfățișare; competența subsidiară și limitarea procedurilor (art. 4-7; 9-10 și art. 12 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Informațiile pe care trebuie să le conțină o cerere de eliberare a certificatului de moștenitor legal (art. 65 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Stabilirea termenului și condițiilor de eliberarea unui certificat de moștenitor legal (art. 67 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Introducerea unor dispoziții privind efectele unui certificat de moștenitor (art. 69 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Stabilirea modalităților de rectificare, modificare sau retragere a certificatului de moștenitor (art. 71 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Stabilirea căilor de atac în vederea contestării actelor adoptate de notarul public (art. 72 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);

- Indicarea condițiilor de suspendare a efectelor certificatului (art. 73 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012).

Evaluarea din perspectiva compatibilității cu Dreptul UE

Din perspectiva proiectului examinat, la nivelul Dreptului UE prezintă relevanță directă *Regulamentul (UE) nr. 650/2012* al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.

Regulamentul (UE) nr. 650/2012 stabilește norme la nivelul Uniunii Europene privind jurisdicția și legea aplicabilă succesiunii, precum și normele privind recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate într-o țară UE și acceptarea și executarea documentelor juridice oficiale emise de o țară a UE. *Regulamentul (UE) nr. 650/2012* introduce, de asemenea, un certificat european de moștenitor spre a fi utilizat de către moștenitori, legatari, executori testamentari sau administratori ai patrimoniului succesoral pentru a dovedi statutul și/sau drepturile și competențele într-o altă țară a UE. Prezentul act UE se aplică tuturor aspectelor civile ale succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate și nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă.

În ceea ce privește transpunerea sa, menționăm cu titlu general că, prezentul proiect, urmărește o transpunere a prevederilor *Regulamentului (UE) nr. 650/2012*, în partea ce ține de certificatul de moștenitor (Capitolul VI „Certificatul European de moștenitor” în proiectul de modificare și completare a Codului Civil) și jurisdicția aplicabilă succesiunii (Capitolul II „Competența”, art. 4-7, art. 9-10 și art. 12, în proiectul de modificare și completare a Codului de Procedură Civilă) indicate *supra*.

Cu privire la Capitolul IV „Recunoașterea, forța executorie și executarea hotărârilor” și Capitolul V „Acte autentice și tranzacții judiciare” din *Regulamentul (UE) nr. 650/2012*, menționăm că acestea conțin proceduri specifice de recunoaștere a hotărârilor pronunțate într-un stat membru al UE, cât și a actelor întocmite într-un stat membru. Aceste prevederi nu pot fi transpuse în legislația națională, în măsura în care hotărârile judecătorești străine, inclusiv tranzacțiile, sînt recunoscute și se execută în Republica Moldova fie dacă astfel se prevede în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte, fie în baza principiului reciprocității în ceea ce privește efectele hotărârilor judecătorești străine.

De asemenea, menționăm că Regulamentul (UE) nr. 650/2012 nu se regăsește în Acordul de Asociere RM-UE drept obligație de transpunere în legislația națională de profil.

IV. Cartea a cincea „Dreptul internațional privat” din Codul civil

Proiectul de modificare și completare a unor acte legislative (Codul Civil nr. 1107 din 6 iunie 2002 și Codul de procedură civilă nr. 225 din 30 mai 2003)

Transpune:

- *Regulamentul (CE) nr. 593/2008* al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 177 din 4 iulie 2008 / *Regulation (EC) No 593/2008 of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I)*, published in the Official Journal of European Union L 177 of 4 July 2008;

- Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 199 din 31 iulie 2007 / Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II), published in the Official Journal of European Union L 199 of 31 July 2007.

- art. 1 și art. 21-33 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din 27 iulie 2012 / Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, published in the Official Journal of European Union L 201 of 27 July 2012.

Obiectul proiectului

Proiectul de modificare și completare a Codului Civil al R. Moldova nr. 1107 din 6 iunie 2002 – Cartea a cincea „Dreptul Internațional privat” are drept scop revizuirea cadrului juridic primar în domeniul raporturilor cu element de extraneitate, în vederea transpunerii legislației UE în acest sens și anume a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 593/2008, Regulamentului (CE) nr. 864/2007 și parțial a Regulamentului (UE) nr. 650/2012.

Proiectul de act normativ asigură transpunerea la nivel național a prevederilor *Regulamentului (CE) nr. 593/2008* privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, *Regulamentului (CE) nr. 864/2007* privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale și parțial a *Regulamentului (UE) nr. 650/2012* privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.

Proiectul de act normativ reglementează, în principal, următoarele aspecte relevante din punctul de vedere al transpunerii:

- Introducerea unor prevederi care să reglementeze criteriile de stabilire a reședinței obișnuite a defunctului, cât și evaluarea realizată de autoritatea responsabilă în acest sens, în vederea stabilirii legăturii strânse și stabile cu statul în chestiune (pct. (23) și pct. (24) din preambulul Regulamentului (CE) nr. 593/2008, precum și criteriile stabilite în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene: Hotărârea din 17 februarie 1977 în cauza nr. C-76/76, *Silvana di Paolo v Office national de l'emploi*);
- Dipozițiile care nu fac obiectul de aplicare a prevederilor privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (art. 1 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Introducerea unor condiții care să stabilească legea aplicabilă contractului, în măsura în care aceasta nu a fost aleasă de părți (art. 4 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Introducerea unor prevederi specifice privind legea aplicabilă contractelor de transport, contractelor încheiate cu consumatorii, contractelor de asigurare, cât și contractelor individuale de muncă (art. 5-8 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Instituirea unor prevederi privind normele de aplicare imediată (art. 9 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Introducerea prevederilor privind condițiile de fond și formă a contractelor (art. 10-11 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);

- Stabilirea domeniului legii aplicabile (art. 12 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Determinarea incapacității juridice a unei persoane (art. 13 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Instituirea unor prevederi ce țin de cesiunea de creanță, subrogația convențională și subrogația legală (art. 14 - 15 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Stabilirea obligațiilor în cazul pluralității de debitori, compensației și sarcina probei (art. 16-18 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008);
- Determinarea domeniului de aplicare a obligațiilor necontractuale, cât și a aspectelor care sunt excluse din sfera sa de aplicabilitate (art. 1 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Stabilirea obligațiilor necontractuale (art. 2 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Determinarea faptelor ilicite care decurg dintr-o obligație necontractuală, răspunderea pentru produse defectuoase, concurența neloială și actele care îngădesc libera concurență, cât și încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală (art. 4-9 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Instituirea unor prevederi privind îmbogățirea fără justă cauză. *Negotiorum gestio* și culpa in contrahendo (art. 10-13 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Instituirea principiului libertății alegerii legii care să reglementeze obligațiile necontractuale (art. 14 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Instituirea unor prevederi privind normele de siguranță și comportament a unei persoane a cărei răspundere este invocată, acțiunile directe împotriva asiguratorului persoanei responsabile, subrogarea, răspunderea multiplă, validitatea formală, cât și sarcina probei (art. 15-22 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007);
- Determinarea domeniului de aplicare a succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate, cât și a aspectelor care sunt excluse din sfera sa de aplicabilitate (art. 1 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Instituirea unor prevederi ce țin de determinarea competenței autorității responsabile de a se pronunța cu privire la orice chestiune referitoare la succesiune (art. 4-10 și art. 12 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012);
- Instituirea unor prevederi ce țin de alegerea legii aplicabile; domeniul său de aplicabilitate; dispoziții pentru cauză de moarte, altele decât pactele asupra unei succesiuni viitoare; pactele asupra unei succesiuni viitoare; condițiile de fond ale dispozițiilor pentru cauză de moarte; condițiile de formă ale dispozițiilor pentru cauză de moarte întocmite în formă scrisă, cât și ale unei declarații privind acceptarea sau renunțarea la succesiune; norme speciale privind numirea și puterile unui administrator al patrimoniului succesoral în anumite situații; norme speciale impunând restricții cu privire la succesiune sau care afectează succesiunea sub anumite aspecte; adaptarea drepturilor reale; comorienți; succesiunea vacantă, cât și prevederi privind ordinea publică (art. 21-35 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012).

Evaluarea din perspectiva compatibilității cu Dreptul UE

Din perspectiva proiectului examinat, la nivelul Dreptului UE prezintă relevanță directă *Regulamentul (CE) nr. 593/2008* al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), *Regulamentul (CE) nr. 864/2007* al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) și *Regulamentul (UE) nr. 650/2012* al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.

Regulamentul (CE) nr. 593/2008 instituie norme valabile în întreaga Uniune Europeană în vederea determinării legii naționale aplicabile obligațiilor contractuale în materie civilă și comercială, în situațiile în care sunt implicate mai multe țări. Totodată, prezentul act UE nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici probelor și aspectelor de procedură din cadrul procedurilor judiciare. Printre alte obligații care nu fac obiectul prezentului regulament se numără cele legate de: starea sau capacitatea persoanelor; relațiile de familie; aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale; documente care garantează plata unei anumite sume de bani, cum sunt cambiile, cecurile și biletele la ordin; convențiile de arbitraj și convențiile privind alegerea instanței competente; dreptul societăților comerciale și al altor organisme, constituite sau nu ca persoane juridice; trusturi și înțelegerilor care au avut loc înainte de semnarea unui contract.

Regulamentul (CE) nr. 593/2008 determină legea națională aplicabilă diferitor aspecte ale contractelor, inclusiv: modalitatea de interpretare a unui contract și acțiunile necesare pentru îndeplinirea termenelor acestuia; consecințele neexecutării obligațiilor care decurg dintr-un contract, inclusiv evaluarea prejudiciului; diferitele moduri de stingere a obligațiilor contractuale (de exemplu, plata, compensarea, anularea contractului), prescripția și termenele de introducere a unei acțiuni în justiție; consecințele nulității juridice a unui contract.

În ceea ce privește transpunerea sa, menționăm cu titlu general că, prezentul proiect, urmărește o transpunere fidelă a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 593/2008, instituind un cadru juridic complex în vederea determinării legislației aplicabile în materia obligațiilor contractuale.

Regulamentul (CE) nr. 864/2007 oferă o securitate juridică sporită cu privire la legislația aplicabilă în cazul obligațiilor necontractuale, în special în cazuri de fapte ilicite (un delict conform dreptului civil) și de delict (răspundere civilă).

Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale guvernează în special: temeiul și întinderea răspunderii, inclusiv identificarea persoanelor care pot răspunde delictual; motivele de exonerare de răspundere; limitarea sau partajarea răspunderii; existența, natura și evaluarea prejudiciului invocat și a despăgubirilor solicitate; măsurile pe care le poate adopta instanța pentru a preveni sau a înceta vătămarea sau prejudiciul și pentru a asigura despăgubirea; modalitățile de stingere a obligațiilor și normele care reglementează prescripția sau decăderea; posibilitatea transmiterii unei alte persoane a dreptului de a pretinde compensații, inclusiv prin succesiune; persoanele care au dreptul la despăgubiri pentru prejudiciile suferite; răspunderea pentru faptele altei persoane.

În ceea ce privește transpunerea sa, menționăm cu titlu general că, prezentul proiect, urmărește o transpunere fidelă a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 864/2007, instituind un cadru juridic complex în vederea determinării legislației aplicabile în materia obligațiilor necontractuale.

Regulamentul (UE) nr. 650/2012 stabilește norme la nivelul Uniunii Europene privind jurisdicția și legea aplicabilă succesiunii, precum și normele privind recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate într-o țară UE și acceptarea și executarea documentelor juridice oficiale emise de o țară a UE.

În ceea ce privește transpunerea sa, menționăm cu titlu general că, prezentul proiect, urmărește o transpunere corespunzătoare a prevederilor Regulamentului (UE) nr. 650/2012, în partea ce ține de raporturile de succesiune cu element de extraneitate și anume a art. 1 și a art. 21-33 care reglementează domeniul de aplicare a succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate, cât și a aspectelor care sunt excluse din sfera sa de aplicabilitate, determinarea competenței autorității responsabile de a se pronunța cu privire la orice chestiune referitoare la succesiune, cât și prevederi ce țin

de alegerea legii aplicabile; domeniul său de aplicabilitate; dispoziții pentru cauză de moarte, altele decât pactele asupra unei succesiuni viitoare; pactele asupra unei succesiuni viitoare; condițiile de fond ale dispozițiilor pentru cauză de moarte; condițiile de formă ale dispozițiilor pentru cauză de moarte întocmite în formă scrisă; cât și ale unei declarații privind acceptarea sau renunțarea la succesiune; norme speciale privind numirea și puterile unui administrator al patrimoniului succesoral în anumite situații; norme speciale impunând restricții cu privire la succesiune sau care afectează succesiunea sub anumite aspecte; adaptarea drepturilor reale; comorienți; succesiunea vacantă, cât și prevederi privind ordinea publică.

Prevederile Capitolului IV „Recunoașterea, forța executorie și executarea hotărârilor” și Capitolului V „Acte autentice și tranzacții judiciare” din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 nu a fost transpuse în legislația națională, fiind specifice statelor UE, astfel cum a fost menționat *supra*.

De asemenea, menționăm că Regulamentul (CE) nr. 593/2008, Regulamentul (CE) nr. 864/2007 și Regulamentul (UE) nr. 650/2012 nu se regăsesc în Acordul de Asociere RM-UE drept obligație de transpunere/implementare în legislația națională de profil.

Erori redacționale și aspecte de tehnică legislativă

În proiectul național se utilizează sintagma „state membre” și „drept comunitar” în art. 161¹⁴ (1) și (4), lit. c); art. 1613⁵ (2) și art. 1613¹¹ (4) transpuse din art. 7 (1) și (3) lit. (e) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008; art. 8 (2) și 14 (3) din Regulamentul (CE) nr. 864/2007. În măsura în care Republica Moldova nu este stat membru UE, considerăm necesară substituirea acestora cu sintagma „alte state”, iar sintagma „drept comunitar” urmează a fi exclusă.

Art. 1613⁷ care transpune art. 10 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 utilizează sintagma „îmbogățire nejustificată” pe când Codul Civil cât și proiectul de modificare a acestuia operează cu sintagma „îmbogățire fără justă cauză”.

Art. 1575¹³⁶ din proiectul național face trimitere la un articol inexistent – art. 1575¹⁸⁸.

Observații privind clauza de armonizare

Potrivit cerințelor impuse de Regulamentul privind mecanismul de armonizare a legislației Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1345 din 24 noiembrie 2006, toate proiectele de acte normative cu relevanță UE urmează să conțină clauza de armonizare care va fi inserată în partea introductivă a acestora și va indica actele UE și gradul de transpunere a acestora. Astfel, clauza de armonizare va fi expusă în următoarea redacție:

”Prezentul Cod transpune:

1. art. 7(2), art. 8, art. 9(2)-(3), art. 89, art. 90, art. 106, art. 108(1), art. 136(1), art. 137(2), 146(3), art. 151(3), art. 152 și art. 153 din *Directiva (UE) 2017/1132* a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 169 din 30 iunie 2017;

2. Art. 203, pct. 7 al Acordului de Asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 260 din 20 august 2014;
3. Pct. 3.4 și pct. 3.5 din Recomandarea Comisiei 2009/385/CE din 30 aprilie 2009 de completare a Recomandărilor 2004/913/CE și 2005/162/CE în ceea ce privește regimul de remunerare a directorilor societăților cotate, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 120 din 5 mai 2009;
4. Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 304 din 22 noiembrie 2011;
5. Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L95 din 21 aprilie 1993;
6. Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L171 din 07 iulie 1999;
7. Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L326 11 decembrie 2015;
8. Art. 1 – 10 din Directiva (UE) 2016/943 a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 157 din 15 iunie 2016;
9. Art. 1, art. 21 – 33, art. 35, art. 64 – 69, art. 71 – 73 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din 27 iulie 2012;
10. Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 177 din 4 iulie 2008;
11. Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 199 din 31 iulie 2007.”

Pe lângă obligativitatea clauzei, potrivit mecanismului național de armonizare a legislației, aceasta va servi și ca un instrument util pentru reflectarea realizării obligațiilor de transpunere asumate pe

segmentele ce constituie obiect al prezentului proiect, în baza Acordului de Asociere RM-UE. Menționăm că modele similare ale clauzei se regăsesc și în codurile civile ale statelor membre ale UE (a se vedea e.g. Codul civil german).

Concluzii

Ca urmare a analizei proiectului, au fost semnalate observații referitoare la asigurarea transpunerii corecte, unele prevederi incomplete pentru a fi modificate corespunzător, iar celelalte observații clarificate prin intermediul poștei electronice din rațiuni de celeritate; în concluzie, raportat la competențele CAL, apreciem că proiectul este în acord cu reglementările UE analizate.

Facem mențiunea că analiza Centrului de Armonizare a Legislației nu are în vedere elementele de oportunitate ale soluțiilor juridice incluse în proiectul de act normativ, ci se referă strict la conformitatea acestora cu Dreptul UE aplicabil.

Natalia SUCEVEANU

Director

Ex: D. Musteață
N. Vitvițchi
C. Covalenco

Tel. 022 820 875
022 820 877